

Мезенцева А.А.,
студентка 3 курсу
2 групи Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

ЩОДО ПОНЯТТЯ «КІБЕРЗЛОЧИН»

Ключові слова: кібербезпека, кіберзлочинність, кіберзлочин, комп'ютерна злочинність, ЕОМ.

Keywords: cybersecurity, cybercrime, computer crime, ЕС.

Анотація: У тезах розглянута проблема визначення місця кіберзлочинності в кримінально-правовій системі України як один із видів її попередження та запобігання.

Abstract: These theses are addressed to the problem of determining the place of the cybercrime in the criminal justice system of Ukraine as one of methods of it's prevention.

Із розвитком технологій злочинність також “вдосконалюється”: набувають популярності кіберзлочини (кібератаки, кіберсквотинг, фішинг, спам і т.д.). Це створює загрози на новому “глобальному інтерактивному ринку ідей, досліджень та інновацій” [1]. Гліб Пахаренко, директор Київського відділення ISACA, зазначив, що Україна в питанні кіберзахищеності залишилась на рівні радянських часів [9].

Оскільки ніхто не може бути покараний за те, що не передбачено законом, відповідно до принципу кримінального права “Nulla poena sine lege”, то для початку потрібно окреслити поняття кіберзлочинності, щоб у подальшому дослідити загрози та визначити місце кіберзлочинності у

системі кримінального законодавства.

Стратегія кібербезпеки України визначає поняття “кібербезпека” як “стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі” [1]. Виходячи з цього, можна окреслити поняття “кіберзлочинність” як протиправну поведінку у кіберпросторі, а “кіберзлочин” як суспільно-небезпечне діяння, вчинене у віртуальному просторі або пов’язане з ним.

Білоус В.В. вважає, що “необхідність вивчення електронних (цифрових) слідів як явища об’єктивної дійсності й розроблення криміналістичних рекомендацій щодо найбільш ефективного їх виявлення, дослідження, фіксації, вилучення й використання у діяльності з розслідування й попередження злочинів” одним із найбільших викликів сучасності, що постав перед криміналістикою [2, с.16].

Наступним етапом стає визначення правової природи кіберзлочинності та її родового об’єкта. Це допоможе поєднати вже існуючі у Кримінальному кодексі України норми з новотвореними у одному розділі або створити новий розділ для виокремлення кіберзлочинів.

По-перше, потрібно розглянути родовий об’єкт злочинів, передбачених розділом XVI Кримінального кодексу України: це є урегульовані законодавством суспільні відносини, що забезпечують безпеку комп’ютерної інформації та нормальне функціонування електронно-обчислювальних машин (комп’ютерів), систем та комп’ютерних мереж і мереж електров’язку [7]. До цього об’єкту цілком реально долучити кіберзлочини.

По-друге, необхідно розглянути позицію науковців, які вивчають дану проблему. Пивоваров В.В. у своїй статті зазначає, що до кіберзлочинів можуть бути віднесені будь-які злочини, вчинені в електронному середовищі, однак ототожнювати їх з “комп’ютерними злочинами” не варто: термін “кіберзлочинність” є ширшим поняттям і охоплює собою “комп’ютерну злочинність”. Також він вважає, що Кримінальний кодекс України потребує “термінологічних змін” [4, с. 178]. Музика А.А. та Азаров Д.С. не вважають за потрібне коригувати такі формулювання, оскільки ті надають уявлення про ці злочини; достатнім буде змінити назву розділу на “Злочини у сфері комп’ютерної інформації” [5, с. 88]. Натомість Дудоров О.О., взагалі, ототожнює поняття “кіберзлочинність” та “злочини проти порядку використання комп’ютерів, комп’ютерних систем і мереж та мереж електров’язку” [3, с. 745]. Інтерпол пропонує визначити поняття кіберзлочину через два типи – високотехнологічний злочин (охоплює напади на комп’ютерне обладнання та програмне забезпечення) та кіберзахоплення (“традиційні злочини”, перенесені у площину електронного середовища) [10].

Пропоную ввести наступне поняття кіберзлочину: це суспільно-небезпечне діяння, вчинене у віртуальному просторі або пов’язане з ним. Тобто, ознаками кіберзлочину, окрім загальних (суспільна небезпека, протиправність, винне і каране діяння, вчинене суб’єктом злочину), мають бути умисел на спотворення інформації або інших даних та використання електронного середовища, де не має значення: спрямований злочин на заподіяння шкоди комп’ютеру або іншим пристроям чи ці електронні пристрої є невід’ємною складовою його виконання [6]. Також необхідно закріпити перелік вже відомих кіберзлочинів. Тут можна керуватись положеннями Кримінального кодексу Німеччини, яким закріплені такі кіберзлочини: шпionaж даних та втручання у дані, фішинг, порушення таємниць поштової та телекомунікаційної інформації, телекомунікаційних об’єктів, комп’ютерне шахрайство, саботаж комп’ютера [8].

Я вважаю за доцільне поєднати кіберзлочини зі злочинами у сфері використання ЕОМ у єдиному розділі XVI Особливої частини Кримінального кодексу України з назвою “Злочини у сфері використання комп’ютерних систем, мереж і комп’ютерних даних”. Щоб у подальшому уникнути розбіжностей у неоднозначному тлумаченні даних злочинів у процесі правозастосування, проблема визначення поняття і природи кіберзлочинності має бути усунена шляхом закріплення у законодавчій базі.

Список використаних джерел:

1. Стратегія кібербезпеки України від 15 березня 2016 року № 96/2016// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/96/2016>
2. В. В. Білоус. Роль засобів криміналістики у протидії кіберзлочинності [Текст] / Міжнародні стандарти з кібербезпеки та їх застосування в Україні (матеріали «круглого столу» м. Харків, 19 квіт. 2016 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головіна. – Х. : Право, 2016. – 88 с. – с. 15–20.
3. Дудоров О.О. Кримінальне право [Текст] : навч. пос. / О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк; ред.

М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с. – с. 745-750.

4. Пивоваров В. В. Кіберзлочинність: кримінологічний погляд на генезис явища та шляхи запобігання [Текст] / В. В. Пивоваров, С. Ю. Лисенко // Право і суспільство. – 2016. – № 3, ч. 2. – с. 177–182.

5. Музика А.А. Законодавство України про кримінальну відповідальність за «комп'ютерні» злочини: науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення [Текст] / А.А. Музика, Д.С. Азаров. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2005. – 120 с.

6. Learn about cybercrime. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.acorn.gov.au/learn-about-cybercrime>

7. Кримінальне право. Особлива частина [Текст] : Тема 17. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електровз'язку. / Національна академія внутрішніх справ: мульт. навч. пос. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lekc/T17/T17_P1.html

8. Data Security and Cybercrime in Germany. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2717185c-3207-47c0-b758-92acf28ca22e>

9. Кібербезпека в Україні – шляхи вирішення. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.soldis.com.ua/uk/node/699>

10. Cybercrime. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.interpol.int/Crime-areas/Cybercrime/Cybercrime>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017